

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור
היכל
תשיעי
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

פקודי

(חלק טז — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת ויקהל-פקודי, פ' החודש, כג-כט אדר, ה'תשפ"א (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פקודי

458

כיצד עשו חכמי הלב את המשכן – את היריעות וכו' ואת כל כלי המשכן וכן (בפרשתנו⁸) את בגדי הכהונה.

ולכאורה, הרי די ה' אילו נאמר בכתוב בקיצור שמשה מסר לבני את כל ציווי ה' על נדבת ועשיית המשכן (שפרטיהן מבוארים בארוכה בציווי ה' למשה בפ' תרומה תצוה תשא⁹) ולאח"ז – ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, או בקיצור יותר – „ויעשו בני ככל אשר ציווה ה' את משה" תכף לאחר הסיפור ע"ד ציווי הקב"ה למשה, וכמו שמצינו בכו"כ מקומות בתורה, וכן בפרשיות אלו גופא. ולשם מה יש צורך להזכיר שוב את כל הפרטים, הן בסיפור הכתוב על מסירת הציווי לבני, והן בכתובים המתארים את מילוי הציווי בפועל¹⁰?

(8) לט, ב ואילך.

(9) ועל הסדר: הציווי ויקחו גו' תרומה – ר"פ תרומה; הציווי על עשיית המשכן וכליו – שם כה, ח ואילך (מזבח הקטורת – סוף תצוה; כיוור, שמן המשחה וקטורת – תשא); הציווי על עשיית בגדי כהונה – תצוה כה, ב ואילך; ראה קראתי בשם גו' – תשא לא, ב ואילך; ועשו את כל אשר צויתוך את אה"מ (דלעיל הערה 4) – שם, ו ואילך.

(10) לכאורה אפשר להקשות כן גם בנוגע להציווי על שמירת שבת שבריש פ' ויקהל שנאמר כבר הציווי למשה בכי תשא לא, יג ואילך, אבל בזה י"ל (נוסף על החידוש שבפסוק ג' שם – ראה פרש"י) שזהו הציווי דעשה"ד – ראה לקו"ש ח"א ע' 159 ואילך. ועוד ועיקר: הציווי דשבת בב' הנ"ל – בא כטפל ומסובב מהציווי דהמשכן, כפרש"י (תשא שם. ויקהל לה, ב).

א. כבר נתבאר פעמים רבות, שרש"י בפירושו עה"ת עומד על כל ענין שחסר בו ביאור בפשוטו של מקרא (ומפרשו) [ובמקום שאין לרש"י ביאור בפשט"מ, כותב „איני יודע" וכיו"ב²];

ולכן, כאשר ישנו לכאורה ענין קשה בפשט הכתובים, ורש"י אינו מיישב זאת, בהכרח לומר אחת מהשתים – שע"פ פשט"מ קושיא מעיקרא ליתא, או שהדבר מבואר ע"פ פרש"י שלפניו.

והנה בפרשיות אלו ישנו ענין שאינו מובן ע"פ פשט"מ, ורש"י אינו עומד על כך בפירושו – והוא:

בפרשת ויקהל³ מתוארת בכתוב מסירת ציווי ה' על תרומת המשכן ע"י משה רבינו לבני ישראל – כולל כל הפרטים שבדבר: „קחו מאתכם תרומה גו" – הציווי ע"ד הבאת זהב וכסף גו' למלאכת המשכן, ולאחרי זה הציווי⁴ דעשיית המשכן וכליו, ואף הם – לכל פרטיהם;

לאחר מכן, בהמשך הכתוב⁵, מסופר ע"ד הבאת הנדבה למלאכת המשכן ע"י בני ישראל⁶, ואח"כ מסופר⁷ ובפרשיות

(1) ראה ע"ז בלקו"ש ח"י ע' 13. ובהנסמן שם הערה 1.
(2) תולדות כה, ה. ועוד בכמה מקומות – ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 2. ובכ"מ.
(3) לה, ה ואילך.
(4) שם, יוד ואילך.
(5) שם, כא ואילך.
(6) ולאח"ז (שם, ל ואילך): ראו קרא ה' בשם גו'.
(7) לו, ח ואילך.

ב. לכאורה הי' אפשר לתרץ עכ"פ חלק מן השאלה ע"פ פרש"י בפרשתנו: עה"פ¹⁷, ובצלאל בן אורי גו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה" פירש רש"י: "משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים¹⁸ ואח"כ משכן אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואח"כ משים כלים בתוכו אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה .. וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים¹⁹."

ועפ"ז הי' אפשר לתרץ²⁰, שזהו הטעם לכך שבעשיית המשכן בפועל הוזכרו שוב כל פרטי המשכן וכליו, כי דוקא עי"ז נדע שבצלאל הפך את סדר הדברים (כפי שהוא בציווי דפ' תרומה²¹)

לקרבנות הנשיאים בפ' נשא שחזר וכופל בכל נשיא מי"ב הנשיאים ומפרט הקרבנות שהביאו. וראה לקו"ש ח"ע ע' 43, שקושיא זו מתרץ שם רש"י בהביאו הדרשא דר' משה הדרשן.

(17) לה, כב.

(18) אף שלא מצינו שנאמר במפורש ציווי זה בתורה (ראה הגהה שנדפסה ברש"י ובמפרשי רש"י) וראה רמב"ן שם: ויחסר מכאן פרט אחד כו'. וראה של"ה חלק תושב"כ שלד, א. וראה לקמן הערה 21.

(19) להעיר שכל קטע זה ליתא בדפוס ראשון ושני דרש"י ורש"י כתי".

(20) וכן תירץ האברבנאל בפ' ויקהל.

(21) ראה פרש"י ברכות נה, א ד"ה לך אמור: "דס"ל .. שכסדר שהם סדורים בויקחו לי תרומה אמר לו".

ואף שציווי הכללי – בין בפ' תשא (לא, ז ואילך) בציווי הקב"ה למשה, בין בפ' ויקהל בציווי משה (לה, יא ואילך) – נאמר תחלה את אהל מועד, את המשכן גו' ולאח"כ כלים (וראה פרש"י ותוס', ובמפרשי רש"י בארוכה), הרי בפשטות היו אומרים שכפי הסדר שנאמר בפ' תרומה הוא יותר נוגע לסדר עשייתם (וכן עשה), כיון ששם נאמרו פרטי ואופן העשי', משא"כ בפ' תשא וביקהל. אבל ראה של"ה שם. ולהעיר ממ"ש המפרשים דגם בפ' תרומה (כה, ט) נאמר

ובפרט ע"פ מש"כ רש"י בריש פרשת ויקהל¹¹: "כבר פרשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום צוואתם", שגם מדברים אלו עולה שאין בפרשיות אלו שום חידוש נוסף על הפרשיות הקודמות, עד שלא הי' לרש"י מה להוסיף כאן בפירושו – שעפ"ז מתחזקת התמיהה, דאם כן, בודאי לא הי' הכתוב צריך לשנות (ולשלש) את כל פירוט הענינים.

האמור הוא שאלה פשוטה בפשש"מ, שכמה מפרשי התורה¹² עמדו עלי', ואילו ברש"י לא מצינו כל הסבר לזה – לא בתחלת הענין בפ' ויקהל ולא בסיום הענין בפרשתנו¹³.

ובפרט שלפנ"ד, בפרשת תשא¹⁴, עמד רש"י לפרש הטעם שחזר הכתוב על כמה תיבות ספורות¹⁵ – בפסוק "לא תבשל גדי בחלב אמו", ש"שלשה פעמים כתוב בתורה" – בה בשעה שכאן ישנן הכפלות ארוכות של כמה פרשיות, ורש"י אינו מפרש ע"ז מאומה¹⁶.

(11) לה, ה.

(12) ראה רמב"ן ויקהל לו, ת. רלב"ג, אברבנאל שם. ועוד.

(13) ובפרט ע"פ מה שנתבאר כמ"פ שברובא ככולו לא נאמר בתורה ציווי הקב"ה למשה ואמירת משה לישראל את הציווי ושבניהם לכל פרטיו. ויתירה מזה – כנ"כ ציוויים נאמר בתורה רק הציווי למשה או רק דברי משה לישראל. ראה לקו"ש ח"ג ע' 72. ומוכרח הוא בענינו – ראה לקו"ש ח"א ע' 183. לקמן בפנים ס"ב ובהערה 18.

(14) לד, כו. ובפ' משפטים כג, יט.

(15) ועד שמצינו שרש"י הוצרך להודיע הכללי: "הרבה מצות בתורה נאמרו ונכפלו .. לחייב ולענות על מנין כו'" – פרש"י תשא לד, כג. וראה פרש"י צו ו, ו. שמיני יא, מד. אמור כג, לא. ועוד.

(16) ועד"ז אינו מובן בפשש"מ בנוגע

ועשה את המשכן תחלה ואח"כ את הכלים.²²

מתרץ גם את האריכות בסיפור ע"ד העשי' גופא]:

(א) לשם כך ה' די בחלק הסיפור שבתורה המלמדנו שעשו תחילה את המשכן ורק אח"כ התחילו בעשיית הכלים – ואילו הסיפור ע"ד עשיית הכלים, ובפרט ע"ד עשיית בגדי הכהונה המתואר בפרטיות בפרשתנו, הרי לא ה' בו שום שינוי וחיידוש בעשיית בצלאל²⁴;

(ב) ועיקר: בכדי להודיע את סדר העשי' – המשכן תחילה, ואחריו הכלים – אינה נחוצה כל האריכות אודות פרטי הדברים בעשי', המדות וכו'.²⁵

אמנם [נוסף לזה שלפ"ז עדיין אינו מבואר מפני מה הוצרך הכתוב למנות את הפרטים בסיפור ע"ד מסירת משה את הציווי על נדבת המשכן ועל עשיית המשכן וכליו²³ – הרי אין זה

תחילה, את תבנית המשכן (ואח"כ) ואת תבנית כל כליו וכן תעשו".

(22) אבל אי"ז מסתבר כי [נוסף על הקושי' דלקמן בפנים] מפרש"י משמע שלמדין זה ממ"ש שם „את כל אשר ציוה ה' את משה" ולא „אשר צוה אותו משה" כהתחלת פרש"י שם, אבל מזה שכן הן סדורים בהפרשה לא היינו יודעים שמתחילה עשה משכן כו' (וכמ"ל מלשון רש"י בסופו: וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים). ואם זו היתה כוונת הכתוב בהסיפור ע"ד עשיית המשכן הו"ל לרש"י לפרשו על אחר.

(23) ודוחק גדול לומר (בפש"מ) שגם בזה בא הכתוב להודיע הסדר שמטר משה הציויים לישראל: מתחילה ע"ד נדבת המשכן ואח"כ ע"ד עשיית המשכן (בכללות), ולאחר שבני הביאו לנדבת המשכן אמר להם משה „ראו קרא ה' בשם בצלאל גו" –

כי: (א) מאי קמ"ל בזה, הרי"ז הסדר שאמרו הקב"ה למשה מתחילה הציווי ע"ד נדבת המשכן ואח"כ עשיית המשכן בפ' תרומה*, ובפ' תשא „ראה קראתי בשם גו". וזה ש,ראו קרא ה' בשם בצלאל גו" את"ל מטר אחר נדבת המשכן, מהו החידוש בזה. (ב) את"ל שיש בזה חידוש והו"ל לרש"י לפרשו – כמו באזהרת שבת – בר"פ ויקהל. (ג) בלאה"כ אין מפורש כל הסדר דהרי חסר ציווי משה לבצלאל „לעשות תחלה כלים ואח"כ משכן". ראה לעיל הערה 18 והערה 21 ובהנמנן שם.

[ואת"ל שרש"י ס"ל כסכרת הרמב"ן בכ"ז (מה) שהי' הציווי שיגידי המלאכה בכללה וכו' והטעם

שיחסר מכאן פרט אחד כו' עיי"ש) פשיטא דאי"ז מובן מעצמו והו"ל לרש"י לפרשן]

(ד) בשביל זה אינו נוגע סיפור הפרטים ומספיקה הודעה כללית שמשה ציווה לישראל להביא נדבת המשכן ואח"כ כו'.

(24) באברבנאל שם „הוצרך הכתוב להגיד כאן איך עשו הכלים והדברים ההם שהיו באופן מתחלף למה שנצטווה כו" משמע שגם הסדר בעשיית הכלים לא ה' כפי שנצטווה.

אבל מפרש"י „א"ל כך שמעתי מפי הקב"ה .. וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים" (משמע: א) שהשינוי של בצלאל מציווי משה אליו ה' רק בזה שעשה המשכן תחלה, ולא שינוי בסדר עשיית הכלים. (ב) גם בזה אמר משה „כך שמעתי מפי הקב"ה כו' כך צוה לי הקב"ה והסדר הנאמר בהכתובים בעשיית כל דבר בהמשכן והכלים ובגדי כהונה ושמן המשחה וכו' אינו מתאים לשום סדר – לא כפי שהם נאמרים בפ' תרומה ותצוה (תשא), ולא כפי שנאמרו (בציווי הכללי) בפ' תשא וגם לא כפי שנאמרו (מפי משה) בפ' ויקהל. (ג) אינו מוכרח שעשה כפי הסדר הנאמר בכתובים וכו' כנ"ל הערה 22.

(25) ומ"ש באברבנאל שם: „ומפני שלא יחשוב אדם שכמו ששנו בסדר המלאכה כן שנו בעצמותה ובמספרה (ולכן) הוצרך לבאר כאן כל דבר כו" אינו גלאטיק ע"פ פש"מ.

(*) אבל להעיר שציווי משה בפ' ויקהל: (א) הוא הציווי דפ' תשא (ראה לעיל הערה 9). (ב) הוא בפרטיות יותר (ובשינויים) גם מציווי הקב"ה אליו בפ' תשא. וראה לקמן בפנים ההערה.

וממילא מובן, שחביבות יתירה זו דהמשכן לפני הקב"ה (ובנ"י) היא הטעם לכך שהכתוב מונה את כל פרטי המשכן וחוזר עליהם על כל פרטיהם פעם ופעמיים כו'.

וטעם זה לא הוצרך רש"י לפרש כא], שכן כבר פירש זאת לעיל, בפ' חיי שרה²⁸: לאחר שמתוארים בכתוב המאורעות דאליעזר עבד אברהם (בקשר להליכתו להביא את רבקה), חוזר עליהם הכתוב פעם נוספת בתוך סיפור הדברים למשפחת רבקה – וביאר רש"י (שזהו מצד חביבות הענין, שכן) „אמר ר' אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה”²⁹,

ומכאן למדנו שדבר החביב אצל הקב"ה התורה כופלתו³⁰ על כל פרטיו, הגם שאין כל תוספת של חידוש בדבר. ועד"ז בעניניו³¹.

ד. אך עדיין צריך להבין: מפרש"י זה מוכח לכאורה להיפך, שטעם זה אינו שייך בעניננו, – שהרי פירוש „יפה שיחתן של עבדי אבות .. מתורתן של בנים” הוא (כפשוטו), שב„תורתן של בנים” (של אחרי מ"ת) אין אנו מוצאים חביבות כזאת, אשר תביא לידי ענין של

יתירה מזו: לאחר הכפלות הפרטים הנ"ל, בבואנו אל הכתוב בפרשתנו „ויביאו את המשכן אל משה”:

ג) הכתוב מפרט שוב את כל פרטי הדברים של המשכן וכליו כו',

ד) רק לאח"ז מסיים הכתוב „ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו בני" את כל העבודה”!

ג. והביאור בזה – בפשוטות:

המשכן וכליו הם מהענינים הכי עקריים וחביבים אצל בני"י, שעל ידם היתה השראת השכינה בבני"י וכו';

ומה עוד, שהמשכן נקרא, כפרש"י בפרשתנו: „משכן העדות – עדות לישראל שויתר להם”²⁵ הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם”²⁶ –

אשר מזה מובן עוד יותר גדול החביבות והענין הכללי שבו, שכן חטא העגל ה' החטא הכי גדול (וכללי), שגרם להסתר פנים הגדול ביותר של הקב"ה, עד לגזירת הכלי ר"ל על בני"י²⁶ (עד שאפילו לאחר הסליחה אמר הקב"ה „וביום פקדי ופקדתי”²⁷).

ומזה מובן (לאידך גיסא), שהמשכן, שעל ידו „השרה שכינתו ביניהם”, הוא ענין כללי ונעלה עד מאד.

²⁵ (25*) ובפרש"י שמיני (ט, כג): „ונדע שנתכפר לנו עון העגל”.

²⁶ (26) ובפרט שלדעת רש"י (תשא לא, יח. לג, יא) התחיל לצוותו על מלאכת המשכן אחר יוה"כ „שנתרצה הקב"ה לישראל” בשמחה ובלב שלם. וראה תנחומא תרומה ת.

²⁶ (26*) תשא לב, יוד.

²⁷ (27) שם, לד.

²⁸ (28) כד, מב.

²⁹ (29) ביאור פרש"י זה נתבאר בארוכה בלקו"ש ח"ל ע' 90 ואילך.

³⁰ (30) להעיר ג"כ מפרש"י: וירא כב, יא. במדבר א, א.

³¹ (31) עד"ז כתב הרמב"ן שם בסופו (לאחרי שביאר השינוי והצורך בזה שנאמר הכל בתורה) „ועל הכלל כ"ז כו", אבל – באור"א קצת.

התורה מספרת בהן בפרטיות ובארוכה כיצד מסר משה רבינו לבני ישראל את כל ציוויי ה' בענין מלאכת המשכן, ואיך שקיימו את זה בפועל וכו' – היינו שזהו ענין של „שיחה“. וכיון ששיחה זו היא בנוגע למשכן, חביבה היא כ"כ עד שבשל כך היא מובאת באריכות ובכל הפרטים באופן ד„כפולה בתורה“.

ה. עפ"י מובן הטעם שהזכיר רש"י (בפ' חיי שרה) את שמו של בעל המאמר „רבי אחא“ (שזהו – כמדובר כמה פעמים – מפני ששמו של בעל המימרא מביא לידי תוס' ביאור בהבנת הפירוש), כי בהעתקת השם „רבי אחא“ מתבאר תוכן המאמר „יפה שיחתן של עבדי אבות כו“, שההדגשה בו אינה ביתרון „עבדי אבות“ על ה„בנים“ אלא במעלת ה„שיחה“; וכן הטעם לכך שיתכן שתהי' „יפה שיחתן .. מתורתן“:

במס' יומא³³ מובאת הברייתא „ת"ר דברת במם ולא בתפלה ודברת במם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים. רבי אחא אומר דברת במם עשה אותן קבע ואל תעשם ארעיי“.

ולכאורה, מזה שר' אחא עוסק בדבריו רק בחיוב (ובשלילה) בנוגע לדברי תורה – „עשה אותן קבע ואל תעשם ארעיי“, וואינו מזכיר ע"ד שלילתם של „דברים אחרים“ (כדברי הבר-פלוגתא שלו לעיל שם „ודברת במם .. ולא בדברים אחרים“), משמע שלר' אחא בדברים אחרים אינה חלה השלילה – אבל, היתכן שלדעת ר'

„כפולה בתורה“ כמו בשיחתן של עבדי אבות – וא"כ א"א לומר ביאור זה לענין הכפילות בעשיית המשכן שהיא מתורתן של בנים.

והביאור בזה:

כוונת המאמר המובא ברש"י „יפה שיחתן של עבדי אבות .. מתורתן של בנים“ אינה להדגיש את היתרון של „עבדי אבות“ על ה„בנים“, אלא לבטא את העילוי וחביבות שיש (לפעמים) ב„שיחה“ לגבי „תורה“:

החילוק ביניהן כפשוטו הוא: „תורה“ פירושה – הוראות, ציוויים ודינים שצוה הקב"ה מה לעשות ובאיזה אופן לעשות. „שיחה“ פירושה – דיבור שבגלוי³² ובפשוטו אינו ציווי והוראה, אלא סיפור המתאר מצב, מאורע, פעולה וכיו"ב; וכפי שהי' אצל אליעזר עבד אברהם (ע"פ פשוטו), שסיפר על אברהם ויצחק ואת אשר קרהו; ע"ד קפיצת הדרך, כיצד הקב"ה זימן לו את רבקה וכו'.

ולזה בא המאמר להדגיש את המעלה ד„שיחה“, שהשיחה (אפילו) ד„עבדי אבות“ הריהי (לפעמים) „יפה“ מ„תורתן (אפילו) של בנים“.

ועפ"י יובן גם בענין הפרשיות שלפנינו – שלאחרי פרשיות תרומה ותצוה – שלא באו למסור ציוויים והוראות כיצד ומה לעשות (ושאלמלא נאמרו לא היינו יודעים ע"ז); אלא

32 אבל בתוכנו – אמרוזל: ווי לאינון חיביא דאמרי דאורייתא לאו איהו אלא ספורה בעלמא ואינון מסתכלי בלבושא דא ולא יתיר זכאין אינון צדיקייא דמסתכלי באורייתא כדקא יאות (זח"ג קנב, א עיי"ש באריכות).

33 יט, ב.

אחא ישנו היתר³⁴ לדברים אחרים — בטלים!³⁵
אלא הביאור בזה הוא: ר' אחא מדגיש, שבנוגע לד"ת ישנו חיוב תמידי ומוחלט שצ"ל, "ודברת במ", ושיהיו הדברים קבע ולא ארעי, אבל בנוגע ל"דברים אחרים" א"א לשוללם בהחלט, שכן קיימים "דברים אחרים" של "שיחה"; אמנם אין אלה דברים אחרים — בטלים, אבל גם אין זו "תורה", היינו, שאין דברים אלו הוראות ציווים ודינים וכל השייך לזה, אלא דיבורים וסיפורים (ועניני התעוררות) (וממילא יכולה אף שיחה כזו להיות "יפה"^{35*}, ועד כדי שיחה שהיא "יפה מתורתן").

אחא ישנו היתר³⁴ לדברים אחרים — בטלים!³⁵
אלא הביאור בזה הוא: ר' אחא מדגיש, שבנוגע לד"ת ישנו חיוב תמידי ומוחלט שצ"ל, "ודברת במ", ושיהיו הדברים קבע ולא ארעי, אבל בנוגע ל"דברים אחרים" א"א לשוללם בהחלט, שכן קיימים "דברים אחרים" של "שיחה"; אמנם אין אלה דברים אחרים — בטלים, אבל גם אין זו "תורה", היינו, שאין דברים אלו הוראות ציווים ודינים וכל השייך לזה, אלא דיבורים וסיפורים (ועניני התעוררות) (וממילא יכולה אף שיחה כזו להיות "יפה"^{35*}, ועד כדי שיחה שהיא "יפה מתורתן").

ו. הביאור בזה בפנימיות הענינים:

בשתי הפרשיות שבהן חוזר הכתוב על כל פרטי המשכן וכליו, ישנן ב' נקודות כלליות:

464

(א) נדיבות הלב של בני", שהביאו את כל צרכי המשכן בזריות הכי גדולה ובאופן דנדיבות הלב, עד שהי

(34) אף שבדוחק יל"פ שלדעת ר"א אין הכתוב מדבר אלא בד"ת ואין ללמוד מזה מאומה בנוגע לדברים אחרים. בסגנון אחר קצת: לדעת ר"א ההדגשה היא בתיבת "ודברת" ולדעת ת"ק — בתיבת "בם".

(35) ע"פ פרש"י בגמרא (שם ד"ה ולא בדברים אחרים) שיחת הילדים וקלות ראש — לכאורה משמע שדברים בטלים (סתם) אין איסור (גם לת"ק) ועאכ"כ דבורי הרשות, שהם צורך הגוף אלא שמדברים סתם (לא — לש"ש) — ראה תניא רפ"ז. וראה שם פ"ח — וראה פיה"מ להרמב"ם אבות ספ"א. ובכ"מ. אבל ע"פ פרש"י קשה ביותר דאת"ל שהמיעוט, במ יש לך רשות ולא בדברים אחרים" הכוונה רק, "שיחת הילדים וקלות ראש" אי"כ לרבי אחא אין מיעוט גם ע"ז והיתכן לומר שלרבי אחא מותרת, "שיחת הילדים כו".

ואולי ס"ל שרבי אחא ס"ל כהלימוד של רב אחא בר יעקב להלן בגמרא שעובר בלאו שנאמר כל הדברים גו' (וזה בא ר"א לתרץ) [ווא"ל שס"ל "שעובר בעשה שנא' ודברת במ" כרבא שהרי דריש מב"ם, שתעשם קבע כו']. וראה לקו"ש ח"ז ע' 268 הערה 2.

(35*) עדמ"ש: דאגה בלב איש ישיחנה (משלי יב, כה. סוטה מב, סע"ב). ויתרה מזה מצינו ורפ"ט"ד הלכה למעשה: אסור כו' ואפילו בשיחת

דב"ט אסור להרכות ובנ"א סיפור שמועות כו' עונג להם מותר לספרם בשבת כונו בחזק (שו"ע אור"ח רסש"ז).

(36) וכן משמע מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ב שהביא הדרשא, "ודברת במ .. שתעשם עיקר כו" והמדובר שם לענין "ההלכות בטעמיהן", "לידי ידיעת עיקר תורה שבע"פ כולה שהוא פירוש התרי"ג מצות כהלכותיהן בתנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים", ראה שם המשך הסעיף, ולא נכלל בזה ענינים ע"ד דברי אגדה בכלל (ראה שם ס"ד) — משא"כ האגדות שמביא לידי מעשה (ראה שם פ"ב ס"ט, וש"ג). וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב: היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם כו' מיד הוא אוהב, היינו קיום מצות אהבת ה'. וראה שו"ע הל' תפלה (סי' צ"ח ס"א. רמ"א ושו"ע אדה"ז שם) ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל כו' (וראה שם ס"ד), אלא שאדה"ז כתב שם, "שלא יהא כל דיבורך אלא במ כלומר שתעשם עיקר ולא תפלה", כי סמך גם על הדרשא בספרי (כנסמן שם) ומבאר, "לעשות תורתו קבע ומלאכתו ערא". וראה בהערה שם בלקו"ש. ואכ"מ.

(37) ראה הל' ת"ת (לאדה"ז) פ"ב ס"ט ואילך.

הרי היא עבודה שבלב⁴². ואילו „עבד“ מדגיש את ענין קיום המצות, שהרי זהו תוכן ענין העבד – לקיים ציווי האדון. ואלו הם ב' הענינים: נדבת המשכן, נדיבות הלב דבני – ענין השיחה, וקיום הציווי דעשיית המשכן – עבד.

וצ"ל ההתכללות דב' ענינים אלו, שקיום המצות, ענין העבד, צ"ל ביחד עם נדיבת הלב⁴³. ומאידך בנדיבות הלב צריך להיות ניכר ומורגש⁴⁴ שזהו מצד ציווי הקב"ה⁴⁵.

(משיחת ט"ו בשבט תשל"ה)

צריך להעביר קול במחנה „אל יעשו עוד מלאכה“, והי מצב של „והותר“³⁸. (ב) קיום ציווי ה' ע"י ה„חכמי לב“, שעשו את מלאכת המשכן וכליו „ככל אשר צוה ה' (ובזה גופא – כאשר צוה ה') את משה“.

ובפרטיות יותר רואים אנו התכללות דב' הנקודות הנ"ל: גם בהבאת נדבת המשכן הי' קיום ציווי ה' (בדוגמת עבד) „ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו גו'³⁹ קחו מאתכם תרומה גו'“, ועד"ז גם במלאכת „כל חכמי לב“ נתקיים „נשאו לבו“⁴⁰.

ועפ"ז מובן שישנם בזה ב' הענינים: „שיחה ו„עבדי (אבות)“.

שיחה קשורה ל„לב“, שהרי „שיחה“ הוא ענין התפלה כמרז"ל⁴¹, ותפלה

(42) תענית בתחלתו.

(43) ועפ"ז יש לברר ביינה של תורה שבפרש"י מה שכתב „כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום צואתם“ בד"ה „נדיב לבו“ כי נדבת המשכן ומלאכתו מדגיש בעיקר חביבות ה„שיחה“ נדיב לב.

(44) ראה עד"ז לקו"ש ח"ח ע' 131 ואילך לענין פעולת קב"ע על השכל ועל כחות פנימים של האדם. עיי"ש.

(45) ע"ד מרז"ל בנדיבות דאברהם (ראה ב"ר פמ"ט, ד. ד"ה למען דעת תר"צ (בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"ה).

(38) ויקהל לו, ויז.

(39) דר"פ תרומה.

(40) ויקהל שם, ב. ונא' „כל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה בלבו גו'“.

(41) ברכות כו, ב: אין שיחה אלא תפלה.

ובפרש"י (ח"ש כד, סג): לשוח – לשון תפלה כו'.

